

LUND UNIVERSITY

Fackliga organisationer i förändring: lokala och globala influenser

Kjellberg, Anders

1991

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Kjellberg, A. (1991). Fackliga organisationer i förändring: lokala och globala influenser. Samhällsvetenskapliga fakulteten, Lunds universitet.

Total number of authors:

1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

Anders Kjellberg

Född: 1945

Inst: Sociologiska institutionen

*Antagen som oavlönad docent i sociologi
vid samhällsvetenskapliga fakulteten
1990-09-13*

Fackliga organisationer i förändring: lokala och globala influenser

I mitt forskningsarbete intresserar jag mig framför allt för de varierande villkor under vilka fackliga organisationer verkar. Med den utgångspunkten var det naturligt att anlägga såväl ett historiskt som ett internationellt komparativt perspektiv i avhandlingen "Facklig organisering i tolv länder" (Lund 1983). I anslutning till forskningsprojektet "Sverige under socialdemokratien 1932-76" sökte jag förklara den anmärkningsvärt höga andelen fackligt anslutna arbetare och tjänstemän i Sverige. Genom den internationella ansatsen framkom det att svensk fackföreningsrörelse på en och samma gång är mer centraliserad och decentraliserad än i de flesta andra västliga industriländer.

Alltsedan dess har min forskning kretsat kring förhållandet mellan lokala och globala influenser och att söka utröna hur lokala betingelser hänger samman med nationella och inte minst internationella. I synnerhet den fackliga arbetsplatsorganisationens roll inom olika varianter av fackliga system har fångat mitt intresse.

I ett forskningsprojekt om verkstadsklubbarnas uppkomst och utveckling inom metallindustriarbetareförbundet gör jag en fördjupad studie av det decentralistiska draget hos svensk fackföreningsrörelse och av de faktorer som i Sverige avgjorde valet av facklig organisationsmodell. Med utgångspunkt från teoribildning om arbetarkollektiv och socialt utbyte diskuteras olika former av fackliga arbetsplatsorganisationer samt verkstadsklubbarnas roll som förmedlande

länk mellan arbetarna och den fackliga organisationen i övrigt. Jag har således funnit det nödvändigt att gå ned på social mikronivå och att studera samspelet mellan mikro- och makroförhållanden för att närmare kunna fastställa olika organisatoriska mönsters karaktär och genomslagskraft. Därvid kunde jag påvisa hur ett spänningsfält uppstod inom den fackliga organisationen som följd av dess dubbla egenskap av arbetsplatsorganisation (med nära anknytning till arbetarkollektivet) och förbundsorganisation.

I Sverige har löntagarnas anslutning till de fackliga organisationerna underlättats genom att vare sig "works councils" (dvs. till facket alternativa former av löntagarrepresentation i företagen) eller statsingripanden framstått som substitut för den fackliga verksamheten. Å andra sidan rymmer det svenska fackliga systemet vissa inneboende motsättningar, bl.a. just utifrån dimensionen centralisering/decentralisering. Därtill kommer att det med tiden utsatts för allt större påfrestningar i samband med förändringar av arbetskraftens sammansättning och av avtalssystemet samt genom tilltagande tendenser till statsreglering. Det senare innebär ett avsteg från den för Sverige typiska "självregleringen" inom detta område. Förändringarna av det svenska fackliga "systemet" i dessa avseenden behandlas i ett bidrag – "The Swedish Trade Union System: Centralization and Decentralization" – till det internationella DUES-projektet (The Development of Trade Union Systems in Western European Societies).

DUES-projektet (svensk titel: Fackliga organisationer i Västeuropa efter 1945), vars deltagare

kommer från 13 västeuropeiska länder, har som syfte att åstadkomma systematiska jämförelser genom att frambringa verkligt jämförbara kvantitativa och kvalitativa data och att förbättra vår kunskap om de viktigaste skillnaderna mellan de olika ländernas fackliga "system", samt bidra till utvecklingen av sociologisk teori genom att systematisera och testa de centrala hypoteserna inom området.

Förutom via DUES-projektet deltar jag i internationellt forskningssamarbete genom medverkan i projektet "Industrial Relations in Europe" under ledning av Richard Hyman och Anthony Ferner, University of Warwick. Därigenom har jag också kommit att tillhöra ett internationellt kontaktnät inom detta område, IREC (Industrial Relations in the European Community).

Med början 1991 genomför jag tillsammans med docent Lars Gunnarsson ett treårigt forskningsprojekt "Fackliga organisationer och medlemmar under 1990-talet" (understött av Arbetsmiljöfonden). Syftet är att förklara det trendbrott som förefaller ha inträffat i Sverige efter 1986 vad gäller anslutningen till fackliga organisationer. Bland annat avser vi att intervjua fackligt aktiva, vanliga medlemmar samt oorganiserade för att erhålla en bild av inställningen till fackligt medlemskap och facklig verksamhet. Tyndpunkten läggs på Stockholmsregionen då stagnationstendenserna är mest markanta där. Intervjumaterialet kompletteras med andra typer av data för att möjliggöra en flerdimensionell analys som inkluderar förhållanden på såväl social mikro- som makronivå, dvs. förhållanden i individernas omedelbara omgivning resp. samhälleliga förhållanden.

Enligt min mening är det en angelägen forskningsuppgift att studera förhållandet mellan faktorer på mikro- och makronivå, dvs. om det finns ett samband däremellan och i så fall hur det ser ut. Denna frågeställning står i fokus för det tillsammans med Lars Gunnarsson föreslagna forskningsprogrammet "Fackliga organisationer i förändring".

Mitt intresse för sociala krafter handlingskapacitet berör inte bara fackliga organisationer. I ett par studier diskuterar jag olika mekanismer

för samhällsklassers och andra sociala krafterns påverkan på den statliga politiken, bl.a. utifrån empiriskt material om den svenska storföretagsamhetens karaktär samt de offentliganställdas position. Genom beslutet om svensk EG-anslutning, den ökade betoningen på marknadskrafter samt inte minst det svenska näringslivets accelererande internationalisering borde svensk samhällsforskning enligt min mening ägna större uppmärksamhet åt detta forskningsområde än vad som är fallet.

Den s.k. Filosofgången som leder från Lundagårdshuset ned till Domkyrkan

Nyantagna docenter 1990/91

Gunvor Andersson	3
Mats Beronius	5
Göran Dahl	7
Philippe Daudi	8
Per Gunnar Edebalk	10
Jonathan Friedman	11
Lena Holmberg	13
Göran Jense	14
Magnus Jerneck	16
Anders Kjellberg	18
Agneta Olerup	20
Jerry Rosenqvist	22
Franz-Michael Rundquist	24
Marianne Svenning	26
Stefan Yard	28
Malin Åkerström	29

Nyantagna docenter vid samhällsvetenskapliga
fakulteten, Lunds universitet 1990/91
Utgiven av samhällsvetenskapliga fakulteten, Lunds
universitet
© författarna och samhällsvetenskapliga fakulteten

ISSN 1102-4550

ISBN 91-971795-0-7

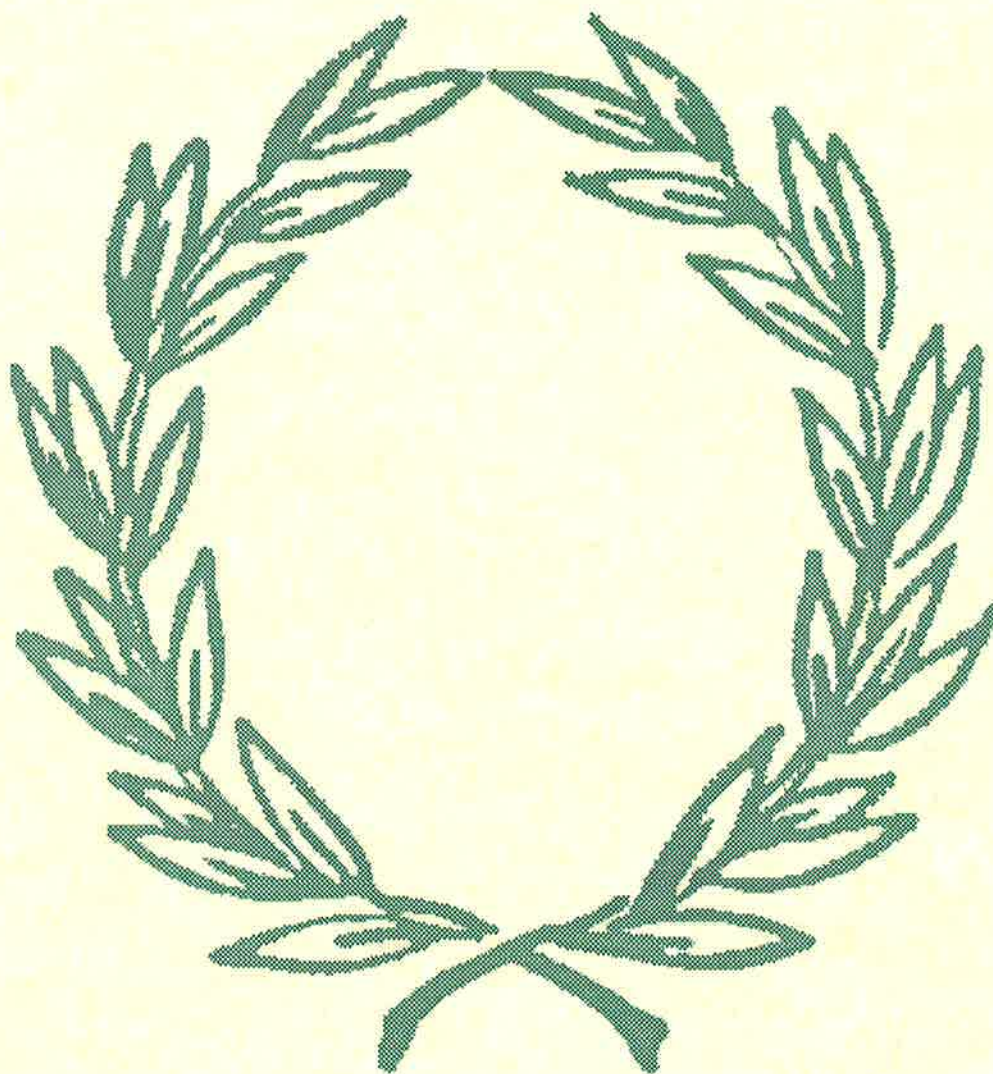
Tryck: Wallin & Dalholm Boktryckeri AB, Lund 1991

Originalproduktion: Lunds Tidskriftsverkstad

Illustrationer: Samtliga illustrationer är utförda av
Andrzej Szlagor och hämtade från Universitetsplatsen I
Lund, en skrift från Informationssekretariatet vid
Lunds Universitet

Fakultetsgroda från fontänen på Universitetsplatsen

**NYANTAGNA DOCENTER VID
SAMHÄLLSVETENSKAPLIGA FAKULTETEN
LUNDS UNIVERSITET 1990/91**

